

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل			
تکمیل مآخذ و ویرایش نهایی	ویرایش دوم	ذکر مآخذ	تصحیح و ویرایش اولیه

سند و آداب خواندن زیارت عاشورا

✿ متن زیارت عاشورا الهام خدایی است که به قلب ائمه علیهم‌السلام الهام شده است و چیزی شبیه قرآن است. اگر یک ماه محرم هر روز در خانه‌ات زیارت عاشورا را با صد لعن و صد سلامش بخوانی، خدا را می‌بینی.

متن زیارت عاشورا الهام خدایی است. اولاً به دوستانی که می‌خواهند مفاهیم فرازهای زیارت عاشورا را بهتر درک کنند، خواندن این دو کتاب را توصیه می‌کنم؛ یکی کتاب "شفاء الصدور فی شرح زیارة العاشور" از آیت‌الله حاج میرزا ابوالفضل مجتهد تهرانی. این کتاب به زبان عربی است و نوهی ایشان، آقای حسن ثقفی تهرانی آن را با نام ترجمه و شرح زیارت عاشورا، تلخیص و ترجمه کرده است. کتاب دیگر از مرحوم آیت‌الله حاج سید احمد میرخانی رحمة الله علیه است با نام "شرح زیارت عاشورا". این هر دو کتاب برای اینکه انسان زیارت عاشورا را بهتر متوجه شود، خوب است.

زیارت عاشورا از سه طریق روایت شده است. شیخ طوسی که عالم جلیل‌القدر شیعی و بسیار عظیم و با دقت نظر بسیار بالا و والایی است، کتابی دارد به نام "مصباح‌المتهجد". یک طریق که ایشان در این کتاب برای روایت زیارت عاشورا نقل کرده‌اند، این است: از محمد بن اسماعیل بن بزيع، از صالح بن عقبه، از عقبه که پدر صالح بن عقبه است، از امام باقر علیه‌السلام. در طریق دیگر روایت که مرحوم ابن قولویه در "کامل‌الزیارة" نقل کرده است، صالح بن عقبه و سیف بن عمیره هر دو از علقمة بن محمد حضرمی از امام باقر علیه‌السلام نقل کرده‌اند. طریق سوم روایت زیارت عاشورا که شیخ طوسی در مصباح‌المتهجد نقل کرده

است، از محمد بن خالد طيالسی، از سیف بن عمیره، از صفوان، از امام صادق علیه السلام است که امام صادق علیه السلام از امام باقر علیه السلام، امام باقر علیه السلام از امام سجّاد علیه السلام، امام سجّاد علیه السلام از حضرت اباعبدالله علیه السلام، ایشان از امام مجتبی علیه السلام، ایشان از امیرالمؤمنین علیه السلام، ایشان از رسول الله صلی الله علیه و آله، ایشان از جبرئیل علیه السلام و جبرئیل علیه السلام از خدای متعال جلّ جلاله نقل کرده‌اند. بنابراین، زیارت عاشورا کلام الله است. زیارات موثق که به آنها زیارات مأثوره می‌گوییم، زیاراتی هستند که سندشان به یک امام معصوم یا به پیغمبر صلی الله علیه و آله می‌رسد؛ اما هیچ زیارتی غیر از زیارت عاشورا از خود خدا نقل نشده است. زیارت عاشورا از این نظر که حدیث قدسی و کلام الهی است، منحصر به فرد است. در واقع، این زیارت را خدای متعال به عاشقان اباعبدالله الحسین علیه السلام آموخته است.

سلسله‌سند این روایات معتبر است. آنان که در سال‌های اخیر، با اندیشه‌های پلورالیستی و با تفکر صلح کل و امثال اینها به عرصه آمدند و چون دیدند زیارت عاشورا زیارتی است سرشار از موضع‌گیری و تبرّی و لعن در برابر دشمنان اهل بیت، خواستند آن را از نظر سلسله‌سند زیر سؤال ببرند، کار بیهوده‌ای کردند. سلسله‌سند زیارت عاشورا به قدری معتبر است که هیچ انسان مدّقی در اصالت آن تردید نمی‌کند.

بعد از زیارت عاشورا دعایی هست که به دعای علقمه معروف است. نمی‌دانم چرا به آن دعای علقمه می‌گویند. در روایتی که در آن، علقمه زیارت عاشورا را از امام باقر علیه السلام نقل کرده، این دعا وجود ندارد. این دعا در روایتی وجود دارد که این زیارت را صفوان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است. بنابراین اگر هم می‌خواستند اسم بگذارند، باید به آن دعای صفوان می‌گفتند؛ چون صفوان آن را روایت کرده است. اینکه چه شده که در طول تاریخ، این دعا به دعای علقمه معروف شده، جای تأمل دارد؛ اشتباهی است که رخ داده است.

آداب کامل خواندن زیارت عاشورا چنین است. البته گفتن این آداب خدای ناکرده باعث نشود که بگوییم خیلی سنگین شد؛ پس دیگر نخوانیم. اینگونه نشود. اگر این سه روایت و آدابی که در آنها وجود دارد را کنار هم بگذاریم و بخواهیم یک مجموعه‌ی کامل از آداب خواندن زیارت عاشورا شکل

پیدا کند، حاصل کار این خواهد بود. البته این به این معنا نیست که زیارت عاشورا به همین صورت ساده‌ای که خدا توفیق داده هر هفته در اول جلسه می‌خوانیم، عیبی دارد؛ عیبی ندارد، بلکه سرشار از حسن است؛ اما بعضی افراد هستند که اشتها و توانایی کامل خواندن را دارند و می‌خواهند حق زیارت عاشورا را ادا کنند. اگر کسی بخواد کامل‌تر و تمام‌عیارتر بخواند، ادبش این است:

قبل از زیارت عاشورای امام حسین علیه السلام زیارت ششم از زیارات مطلقه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام را بخواند؛ چون از روایتی که صفوان نقل کرده است همین بر می‌آید. صفوان نقل می‌کند که امام صادق علیه السلام در کنار مرقد مطهر امیرالمؤمنین علیه السلام زیارت ششم را خواندند. در اواخر زیارت ششم، بعد از اینکه می‌گوید: «فَإِنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَوَلِيُّكَ وَزَائِرُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ»^۱، نوشته است: پس شش رکعت نماز زیارت (سه نماز دو رکعتی) بخوان. به این جا که رسیدید، بقیه‌اش را نخوانید. بعد صد بار الله اکبر بگویید. همانطور که می‌دانید، در آغاز همه‌ی زیارت‌ها گفتن صد بار الله اکبر مستحب است. بعد دشمنان اباعبدالله علیه السلام و قاتلان آن حضرت و یارانش را لعن کنید و به اباعبدالله علیه السلام سلام کنید. بعد از آن، دو رکعت نماز زیارت امام حسین علیه السلام و بعد از آن زیارت عاشورای معروف را بخوانید. بعد از زیارت عاشورا، دو رکعت دیگر نماز زیارت می‌خوانید و بعد از آن، دعای معروف به دعای علقمه را که در اصل دعای صفوان است و صفوان آن را روایت کرده است، می‌خوانید و بعد از آن، ادامه زیارت ششم حضرت امیر علیه السلام را که یکی دو پاراگراف بیشتر نیست می‌خوانید. این کامل‌ترین صورتی است که می‌توان زیارت عاشورا را خواند؛ چون امام صادق علیه السلام بنا به آنچه صفوان نقل کرده است، زیارت ششم امیرالمؤمنین علیه السلام را خواندند؛ شش رکعت نماز مذکور را خواندند و بعد بالای سر امیرالمؤمنین علیه السلام به سمت کربلا رو کردند و صد بار تکبیر و بعد لعن به دشمنان اباعبدالله علیه السلام و سلام به اباعبدالله علیه السلام را گفتند و بعد دو رکعت نماز به‌جا آوردند و بعد زیارت عاشورا را خواندند. بعد از زیارت عاشورا، دوباره دو

۱. مجلسی، بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۳۰۷ و محدث قمی، مفاتیح الجنان، زیارت ششم امیرالمؤمنین علیه السلام.

رکعت نماز زیارت خواندند و بعد از آن، دعای علقمهی معروف را خواندند و بعد قسمت آخر زیارت ششم را خواندند.

امیدواریم خدا نصیب همه‌ی ما بکند که به حرم امیرالمؤمنین علیه السلام مشرف شویم و در آنجا این شکل جامع و کامل زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام و زیارت اباعبدالله علیه السلام و دعایی را که بعد از این زیارت‌ها آمده بخوانیم. در این دعا بارها به امیرالمؤمنین علیه السلام و اباعبدالله علیه السلام به هردو سلام داده می‌شود؛ درحالی‌که در صورت ظاهر، این دعا در "مفاتیح" بعد از زیارت عاشورا آمده است. شاید افراد تعجب کنند که یعنی چه؟! ما که داشتیم امام حسین علیه السلام را زیارت می‌کردیم، چه شد که به امیرالمؤمنین علیه السلام سلام دادیم و با آن حضرت گفتگو کردیم؟ علت این است که زیارت عاشورای کامل همین است. زیارت ششم مطلقه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ بعد زیارت عاشوراست و بعد آن دعا؛ لذا دعا هم متوجه به امیرالمؤمنین علیه السلام است و هم متوجه به امام حسین علیه السلام.

آثار فوق‌العاده‌ای که زیارت عاشورا دارد، غیر قابل توصیف است. ان‌شاءالله انسان همت داشته باشد و بهره‌بردار. متأسفانه در عصر و زمان فعلی، ما بسیار کم‌همت شده‌ایم. خدا حاج آقای دولابی را رحمت کند، ایشان تعریف می‌کردند که مرحوم میرزای قمی که مرجع تقلید جهان تشیع بودند و آن همه مراجعات و جلسات تدریس داشتند، مقید بودند که هر روز زیارت عاشورا را با صد لعن و صد سلام در حرم بخوانند. مقید بودند که هر روز این کار را بکنند. گذشتگان همت‌های والایی داشتند و ما متأسفانه بسیار کم‌همت شده‌ایم. خدا رحمت کند آیت‌الله‌العظمی بهجت را -رضوان الله تعالی علیه- ایشان هم بسیار شکوه داشتند و غصه می‌خوردند از اینکه مردم زمان ما در بهره‌بردن از مستحبات چقدر کم‌همت شده‌اند؛ چون همانطور که می‌دانید، مستحبات است که انسان را به اوج می‌رساند. به هر تقدیر، امیدواریم خدا به همه‌ی ما همت بدهد! ولو شده در همه‌ی عمر یک‌بار، اگر انسان زیارت عاشورای تمام‌عیار بخواند؛ کارش را می‌سازد. زیارت عاشورا اکسیر عجیبی است.

بنابراین، معنای این عبارت که متن زیارت عاشورا الهام خدایی است که به قلب ائمه الهام شده و چیزی شبیه قرآن است، روشن شد. بنا به روایت صفوان از امام صادق علیه السلام، امام صادق علیه السلام سلسله سند این روایت، یعنی زیارت عاشورا را به خدای متعال می‌رساند.

اگر یک ماه محرم هر روز در خانهات زیارت عاشورا را با صد لعن و صد سلامش بخوانی خدا را می‌بینی. اوج آرزوی همه‌ی عارفان و سالکان چیست؟ رسیدن به لقاءالله. همان آرزویی که در مناجات شعبانیه است که: «أَنْزِرْ أَبْصَارَ قُلُوبِنَا بِضِيَاءِ نَظَرِهَا إِلَيْكَ»^۲. و این همه آرزوی لقاء و دیدار خداوند که در دعای ابوحمزه ثمالی و سایر ادعیه است، اوج آرزو و آرمان یک سالک الی‌الله است؛ و دیدار خدای متعال چیزی است که با زیارت عاشورا به دست می‌آید. امیدواریم خدا به ما همت بدهد که یک ماه محرم هر روز در خانه بنشینیم و زیارت عاشورا را با صد لعن و صد سلام بخوانیم. خیلی طول نمی‌کشد. به اندازه‌ی یکی از سریال‌های هجو تلویزیون که هر شب سه چهار تا از آن را پشت سر هم می‌بینیم هم طول نمی‌کشد. اگر انسان مقایسه کند، می‌بیند که فرصتش را صرف چه چیزهایی می‌کند و چه چیزهایی وجود دارد که می‌تواند وقتش را صرف آنها کند. همت کنیم؛ و باور کنید اشتهای انسان کم‌کم باز می‌شود. اگر انسان به کم بسنده کند، تا آخر عمر اشتهایش همان قدر باقی می‌ماند؛ ولی اگر به تدریج حجم غذاهای روحانی خود را بالا ببرد، کم‌کم ظرفیتش بالا می‌رود، اشتهایش بیشتر می‌شود، هاضمه‌اش قوی‌تر می‌گردد و دیگر به سادگی سیر و خسته نمی‌شود. شروع کنیم. تمرین کنیم و ببینیم چه اتفاقی می‌افتد. فرمود: خدا را می‌بینی. حرف بسیار بزرگی است. امیدواریم خدا توفیقتش را بدهد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

۲. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۶۸۷ و محدث‌قمی، مفاتیح‌الجنان، مناجات شعبانیه.